

A background image showing several young children in red and white soccer uniforms running on a grassy field. A soccer ball is visible in the foreground. The image is slightly blurred, giving a sense of motion.

Verenigingsmonitor gemeente Dordrecht 2021

Rens Cremers
Janine van Kalmthout

The logo for Mulier Instituut, featuring a yellow swoosh that underlines the text.

mulier instituut

Inhoudsopgave

1.	<u>Inleiding</u>	3
2.	<u>Organisatiekracht</u>	4
	1. <u>Accommodatie</u>	6
	2. <u>Beleid</u>	7
	3. <u>Financiën</u>	11
	4. <u>Leden</u>	12
	5. <u>Kader</u>	14
3.	<u>Maatschappelijke oriëntatie</u>	15
	1. <u>Samenwerking</u>	17
	2. <u>Aanbod</u>	19
	3. <u>Maatschappelijke betrokkenheid</u>	20
4.	<u>Vitaliteit</u>	21
5.	<u>Nationaal Sportakkoord</u>	22
	1. <u>Vaardig in bewegen</u>	23
	2. <u>Positieve sportcultuur</u>	24
	3. <u>Inclusief sporten en bewegen</u>	25
	4. <u>Duurzame sportinfrastructuur</u>	26
6.	<u>Conclusies</u>	27
7.	<u>Aanbevelingen</u>	28
8.	<u>Bijlagen</u>	
	1. <u>Responsoverzicht</u>	29
	2. <u>Methodiek</u>	30

1. Inleiding

De doelstelling van dit verenigingsonderzoek is het in kaart brengen van de vitaliteit van de sportverenigingen in de gemeente Dordrecht, om op lange termijn een duurzaam beleid ten aanzien van sportverenigingen te kunnen voeren. Met de verenigingsmonitor wordt inzichtelijk gemaakt hoe sportverenigingen een bijdrage kunnen leveren aan de uitvoering van het lokale sportbeleid in Dordrecht. De monitor geeft de gemeente inzicht in het functioneren van de sportverenigingen, de maatschappelijke rol die zij (willen) vervullen en eventuele bedreigingen voor hun toekomstbestendigheid.

De resultaten van dit onderzoek worden vergeleken met landelijke cijfers, zodat de situatie van de verenigingen in de gemeente Dordrecht kan worden afgezet tegen landelijke ontwikkelingen. De resultaten van dit onderzoek kunnen de gemeente helpen bij het maken van keuzes in het ondersteuningsbeleid dat zij met betrekking tot de sportverenigingen voert.

Onderzoeksopzet

Voor de lokale monitor in de gemeente Dordrecht is zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij de vitaliteitsindex van de landelijke verenigingsmonitor van het Mulier Instituut. In de lokale monitor is aandacht voor de kernthema's: het ledenbestand, de ervaren knelpunten, de samenwerkingspartners, het beleid, de financiën, het (vrijwilligers)kader en de accommodatie. Deze punten bepalen mede de vitaliteit van de sportverenigingen. Uitgangspunt is het basismodel vitale sportclubs (Lucassen & Van Kalmthout (red.), 2015). Deze vitaliteit bestaat uit de organisatiekracht en de maatschappelijke oriëntatie van de verenigingen.

De vragenlijst is afgenomen in de vorm van een webenquête. De gemeente heeft in samenwerking met het Mulier Instituut in totaal 68 sportverenigingen in de gemeente Dordrecht voor dit onderzoek uitgenodigd. De dataverzameling vond plaats van 18 maart t/m 17 mei 2021. In die periode waren de sportverenigingen in Nederland deels of volledig gesloten in verband met de maatregelen ter voorkoming van de verspreiding van Covid-19. In de vragenlijst is een aantal vragen opgenomen om een indruk te krijgen in welke mate de sluiting vanwege het coronavirus van invloed is geweest op de organisatie van de sportvereniging en de mogelijke doorwerking daarvan op de vitaliteit van de verenigingen.

Van 44 sportverenigingen zijn de resultaten geanalyseerd, een nettorespons van 65 procent. Op basis van de grootte van de vereniging en het type sport vormt de responsgroep een goede afspiegeling van alle sportverenigingen in de gemeente Dordrecht (zie bijlage 1).

Leeswijzer

In deze rapportage wordt de vitaliteit van de sportverenigingen in de gemeente Dordrecht beschreven. Dit wordt gedaan door eerst de organisatiekracht en vervolgens de maatschappelijke oriëntatie van de verenigingen te beschrijven. Daarna wordt aan de hand van de organisatiekracht en de maatschappelijke oriëntatie een totaalbeeld van de vitaliteit van de verenigingen in de gemeente Dordrecht geschetst. Vervolgens wordt ingegaan op de ambities in het kader van het Nationaal Sportakkoord. De rapportage eindigt met enkele conclusies en aanbevelingen die voortvloeien uit het onderzoek.

2. Organisatiekracht

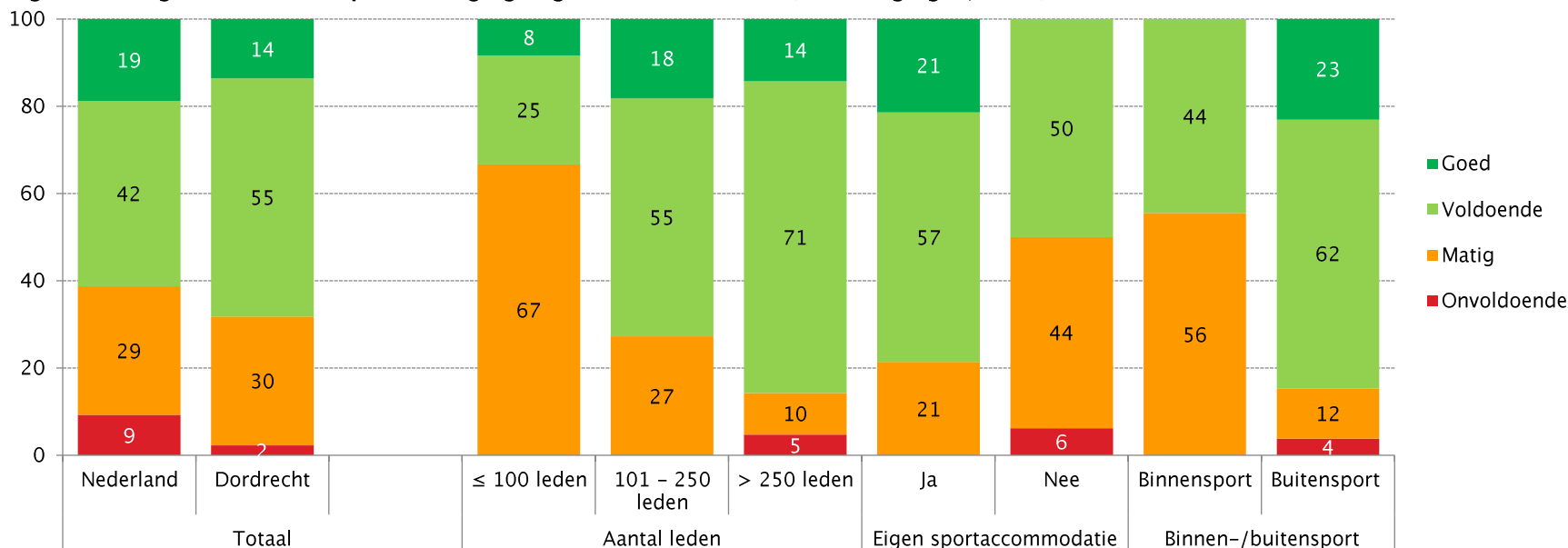
De organisatiekracht van de sportvereniging is gedefinieerd als de mate waarin de vereniging in staat is om haar sportaanbod voor de (potentiële) leden te organiseren. Deze index bestaat uit vijf criteria: leden, kader, accommodatie, financiën en beleid. De score per criterium wordt ingedeeld in onvoldoende, matig, voldoende of goed. De scores op alle criteria bepalen samen de uiteindelijke organisatiekracht van de vereniging. Zie bijlage 2 voor meer uitleg over de methode.

Organisatiekracht kleine en binnensportverenigingen zorgelijk

Bijna zeven op de tien verenigingen in de gemeente Dordrecht scoren 'voldoende' tot 'goed' op de index organisatiekracht (69%, figuur 2.1). Deze

verenigingen zijn in staat om het sportaanbod voor de (potentiële) leden te organiseren. In vergelijking met het landelijke beeld beschikt een groter deel van de verenigingen in de gemeente Dordrecht over voldoende organisatiekracht: in heel Nederland scoort 61 procent van de verenigingen voldoende tot goed. Een derde van de verenigingen in Dordrecht heeft moeite met het organiseren van hun sportaanbod (32%). Met name kleine verenigingen (67%), binnensportverenigingen (56%) en verenigingen zonder eigen accommodatie (50%) hebben moeite om het sportaanbod te organiseren.

Figuur 2.1 Organisatiekracht sportverenigingen gemeente Dordrecht (% verenigingen, n=44)

Financiën en accommodatie aandachtspunten in gemeente Dordrecht

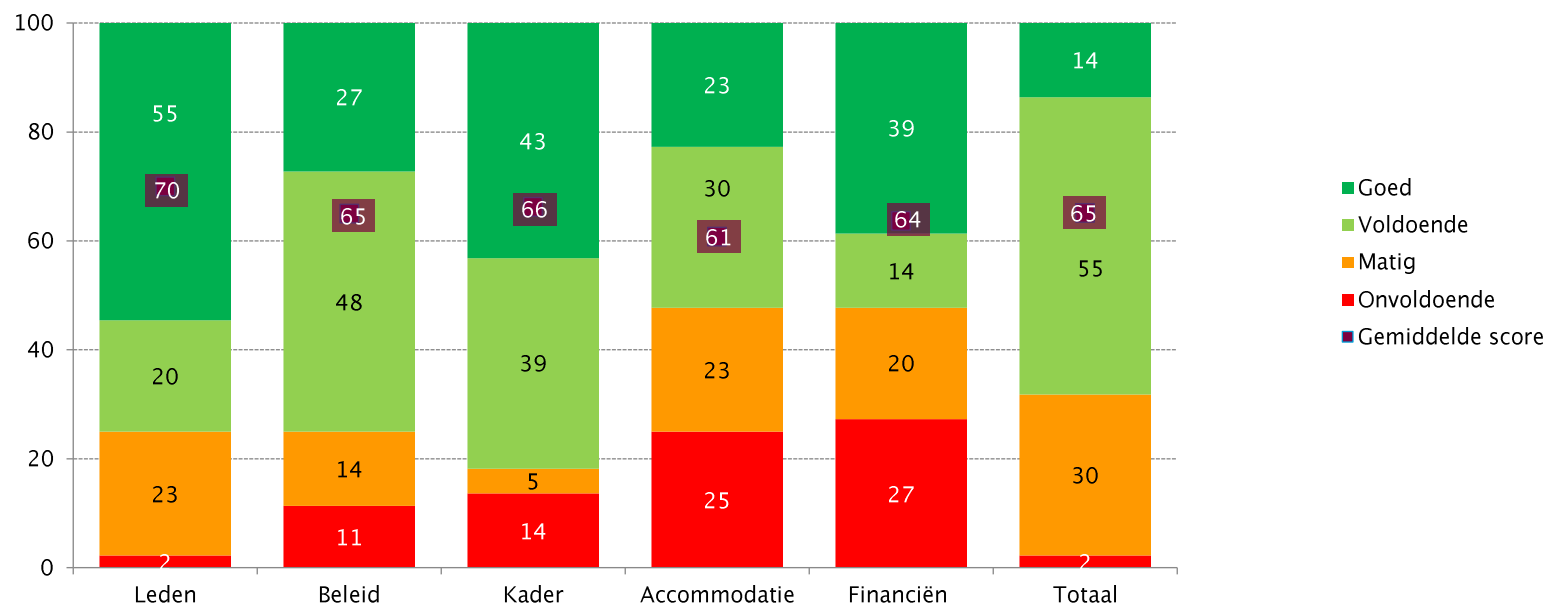
Op het gebied van organisatiekracht wordt in de gemeente Dordrecht de hoogste score op het criterium leden behaald (figuur 2.2). De meerderheid van de verenigingen (75%) scoort voldoende tot goed op dit criterium. Landelijk is dit bij 71 procent van de verenigingen het geval.

De verenigingen in Dordrecht scoren het laagst op de criteria financiën en accommodatie. Een kwart (27%) van de verenigingen scoort onvoldoende op het criterium financiën, bijna een vijfde scoort matig (20%). In vergelijking met de landelijke cijfers (40% matig of onvoldoende) scoren verenigingen in de gemeente Dordrecht vaker onvoldoende op het punt financiën. Kleine (42%) en middelgrote verenigingen (36%) scoren vaker

onvoldoende dan grote verenigingen (14%). Daarnaast scoren ook verenigingen zonder eigen accommodatie (44%) en binnensportverenigingen (39%) vaker onvoldoende.

Het criterium accommodatie vormt een tweede aandachtspunt voor verenigingen in Dordrecht, waarbij de helft onvoldoende of matig scoort (respectievelijk 25% en 23%). Landelijk is dat bij respectievelijk 17 en 14 procent van de verenigingen het geval. In Dordrecht scoren verenigingen zonder eigen accommodatie (44%), kleine verenigingen (42%) en binnensportverenigingen (39%) vaker onvoldoende op dit punt dan verenigingen met een eigen accommodatie (14%), middelgrote (18%) en grote verenigingen (19%) en buitensportverenigingen (15%).

Figuur 2.2 Verdeling scores op criteria van organisatiekracht (% verenigingen, n=44)

2.1 Accommodatie

Bijna twee derde van de sportverenigingen in de gemeente Dordrecht (64%) beschikt over een eigen sportaccommodatie en kantine; 6 procent heeft alleen een eigen kantine (niet in figuur). 32 procent heeft geen eigen sportaccommodatie of -complex en geen eigen kantine.

Enige zorgen over accommodatie

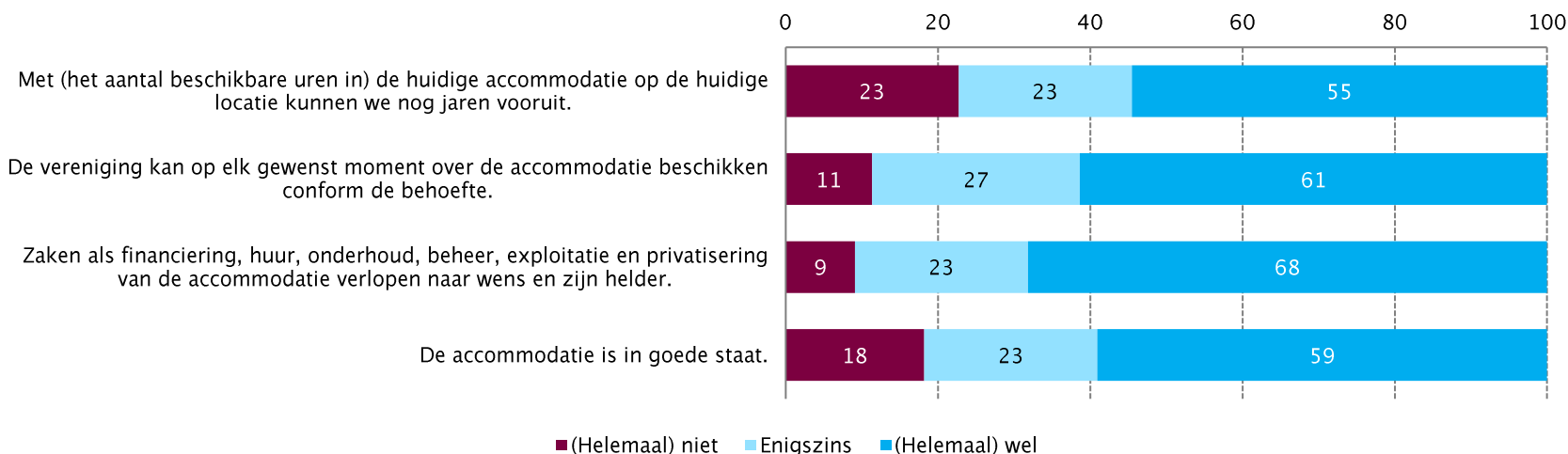
De verenigingen in de gemeente Dordrecht zijn over het algemeen tevreden over de accommodatie waar zij gebruik van maken. Wel geeft bijna een kwart van de verenigingen in Dordrecht aan dat de beschikbaarheid van de huidige accommodatie met het oog op de toekomst onvoldoende is. Nog eens een kwart maakt zich hier enigszins zorgen over (beide 23%, zie figuur 2.3). Deze zorgen zijn een stuk groter dan landelijk (beide 13%).

Een tiende (11%) van de verenigingen heeft op dit moment onvoldoende beschikking over een geschikte accommodatie. Bij een kwart is dit enigszins

een probleem (27%). Zorgen over de beschikbaarheid van de accommodatie nu en in de toekomst bestaan vooral bij binnensportverenigingen en verenigingen zonder eigen accommodatie. Structureel overleg tussen verenigingen waarbij het delen van de accommodatie en het wisselen van de tijden worden besproken, zou hierbij kunnen helpen.

Ruim twee op de drie verenigingen vinden dat zaken als financiering, huur, onderhoud, beheer, exploitatie en privatisering van de accommodatie naar wens verlopen en helder zijn (68%). Een vijfde van de verenigingen geeft aan dat de accommodatie niet in goede staat is (18%); een kwart maakt zich hier enigszins zorgen over (23%). Dit is hoger dan landelijk (respectievelijk 12% en 14%). Ook in onderzoek naar accommodatiebeleid in de gemeente Dordrecht worden zorgen beschreven over de kwaliteit en toekomstbestendigheid van de sportaccommodaties in Dordrecht.

Figuur 2.3 Stellingen over onderhoud en staat accommodatie volgens verenigingen in Dordrecht (% verenigingen, n=44)

2.2 Beleid

Figuur 2.4 Onderwerpen beleidsplannen afgelopen vier jaar (% verenigingen dat plannen op papier heeft, meer antwoorden mogelijk, n=20)

Helft van de verenigingen werkt planmatig

De helft van de verenigingen in de gemeente Dordrecht (48%) heeft in de afgelopen vier jaar nieuwe voornemens of plannen op papier gezet met betrekking tot het functioneren van de vereniging (niet in figuur). Dit is vergelijkbaar met het landelijke percentage (46%).

Cultuur, leden en kader belangrijkste onderwerpen

Voor verenigingen die met beleidsplannen werken, zijn sfeer/cultuur op en van de vereniging (57%), ledenwerving en/of ledenbehoud (52%), werving en behoud van vrijwilligers en/of verenigingskader (48%) en communicatie/PR/publiciteit (43%) de belangrijkste thema's (figuur 2.4). Landelijk zijn werving en behoud van leden en vrijwilligers de belangrijkste thema's in beleidsplannen, evenals financiën en sporttechnische zaken. Opvallend in Dordrecht is de aandacht voor sfeer/cultuur op en van de verenigingen in beleidsplannen, die veel wordt genoemd. Mogelijk komt dit ten dele voort uit het in november 2019 getekende Dordts sportakkoord, met daarin het deelakkoord positieve sportcultuur.

Samenwerking met andere sportverenigingen en met andere niet-sportorganisaties en inzet op specifieke doelgroepen en op de realisatie van een nieuwe/eigen accommodatie zijn de afgelopen vier jaar nauwelijks in het beleid van verenigingen opgenomen. Sportmedische zaken en het opzetten van aanvullende diensten zoals kinderopvang zijn helemaal niet in beleidsplannen opgenomen.

Figuur 2.5 Speerpunten voor komend jaar (% verenigingen , meer antwoorden mogelijk, n=44)

Leden belangrijkste focuspunt komend jaar

Behoud en werving van leden is komend jaar het belangrijkste thema waar bestuursleden zich voor willen inzetten: bij 77 procent van de verenigingen in de gemeente Dordrecht staat dit thema het komende jaar op de agenda (figuur 2.5).

Vrijwilligers belangrijker voor grote clubs

Het werven en behouden van vrijwilligers heeft bij twee op de vijf verenigingen in de gemeente Dordrecht (39%) komend jaar de aandacht. Dit speelt alleen bij grote (57%) en middelgrote verenigingen (45%).

De beleidsmatige inzet op het vergroten van het aantal samenwerkingsverbanden en op nieuw/verbeterd aanbod is beperkt bij verenigingen in de gemeente Dordrecht.

Knelpunten

De meeste verenigingen in de gemeente Dordrecht (91%) geven aan één of meerdere knelpunten te ervaren. Verenigingen die buitensport aanbieden ervaren vaak meer knelpunten dan binnensportverenigingen (niet in figuur).

Meeste zorgen over ledenontwikkeling

Kijkend naar het belangrijkste knelpunt dat verenigingen hebben aangegeven, blijkt dat de ledenontwikkeling de meeste zorgen baart (36%, figuur 2.6). Accommodatie vormt bij 20 procent van de verenigingen het belangrijkste knelpunt.

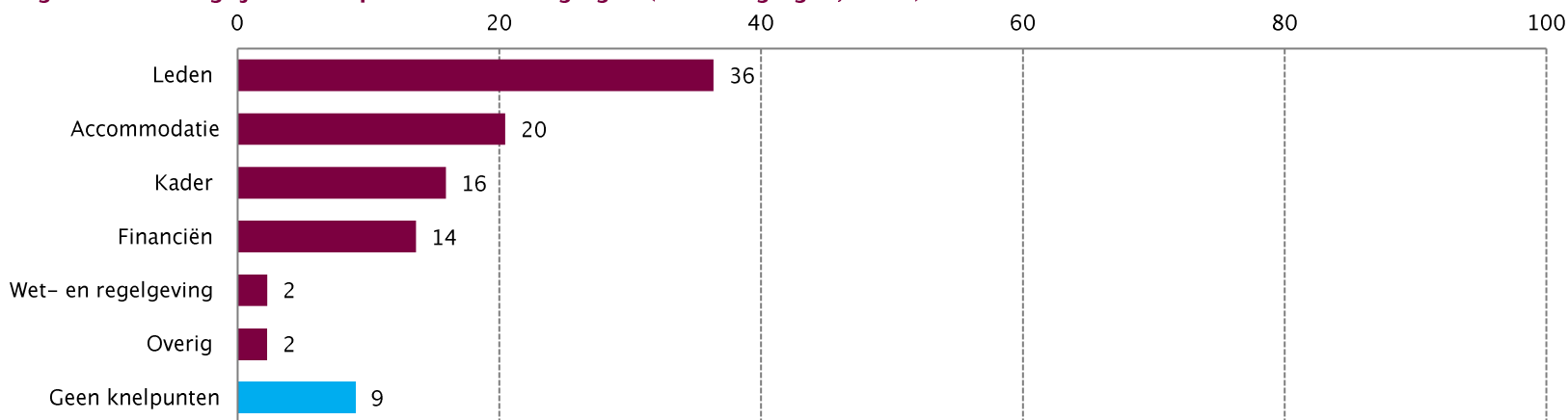
Kleine verenigingen benoemen accommodatie het vaakst als belangrijkste knelpunt (42%). Bij grote (43%) en middelgrote verenigingen (36%) is kader het vaakst het belangrijkste knelpunt. Een enkele vereniging noemt wet- en regelgeving als belangrijkste knelpunt.

Verenigingen kregen de mogelijkheid om maximaal drie knelpunten aan te geven. Een compleet beeld van de knelpunten van verenigingen ontstaat wanneer alle knelpunten die verenigingen hebben genoemd bij elkaar worden opgeteld. Dan blijkt dat 88 procent van de verenigingen met knelpunten leden als knelpunt noemt (niet in figuur). Dit wordt gevolgd door kader (55%), accommodatie (48%) en financiën (40%). Voor verenigingen zonder eigen accommodatie is accommodatie veel vaker een knelpunt (69%) dan voor verenigingen met een eigen accommodatie (37%).

Aandacht voor knelpunten

De knelpunten die de verenigingen in de gemeente Dordrecht ervaren, komen overeen met de speerpunten en beleidsplannen die worden opgesteld op het gebied van ledenbehoud en/of -werving en de werving van vrijwilligers/verenigingskader. Opvallend is dat de verenigingen in Dordrecht goed scoren op de organisatiecriteria leden en kader (zie figuur 2.2.), ondanks dat dit voor veel verenigingen de twee belangrijke knelpunten zijn.

Figuur 2.6 Belangrijkste knelpunt voor verenigingen (% verenigingen, n=44)

Verenigingen positief over interne samenwerking

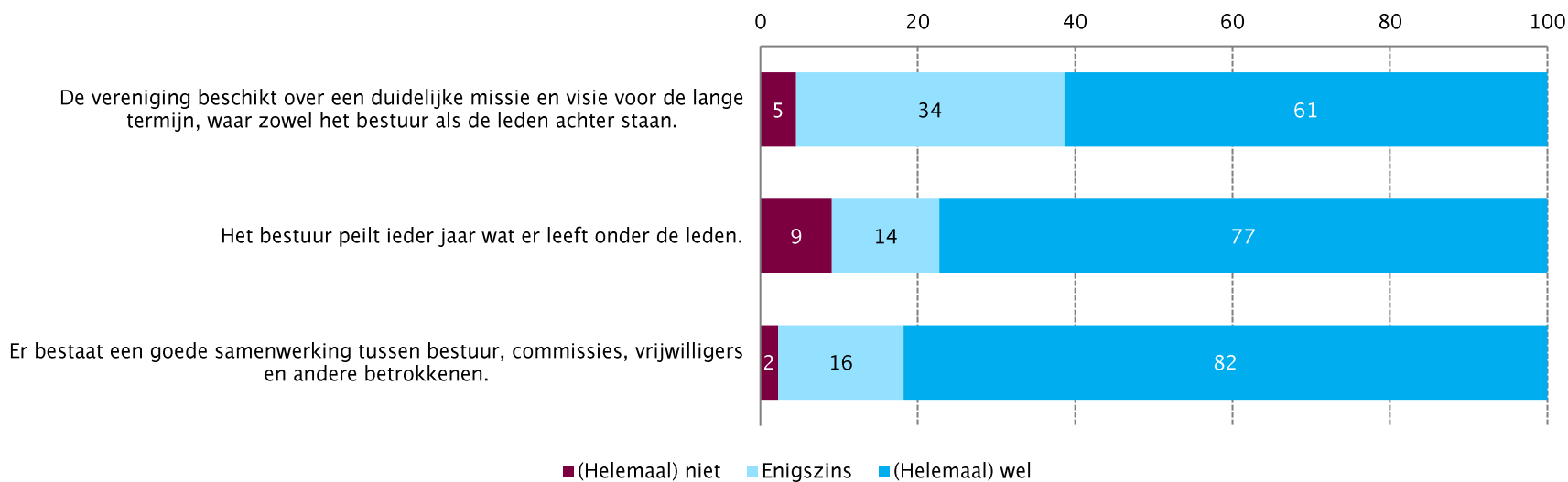
De samenwerking binnen de verenigingen in de gemeente Dordrecht wordt gewaardeerd. Acht op de tien van de verenigingen vinden dat sprake is van een goede samenwerking tussen bestuur, commissies, vrijwilligers en andere betrokkenen (82%, figuur 2.7).

Bij een meerderheid van de sportverenigingen in Dordrecht blijken de bestuurders in nauw contact te staan met de leden van hun vereniging. Ruim drie kwart van de verenigingen geeft aan ieder jaar hun leden te bevragen over wat er bij hen leeft (77%). Dat is meer dan landelijk (56%).

Meerderheid verenigingen heeft missie en visie

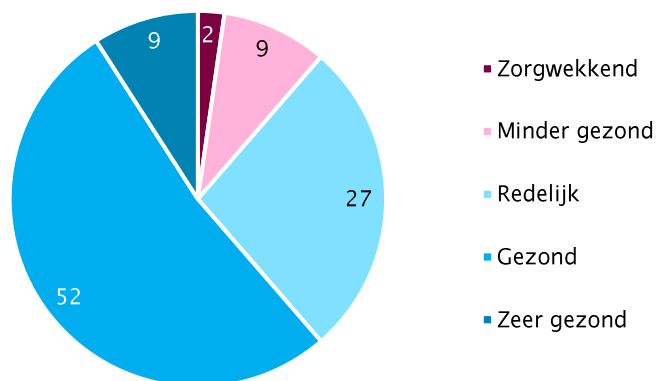
Zes op de tien verenigingen (61%) in de gemeente Dordrecht geven aan over een duidelijke missie en visie voor de lange termijn te beschikken waar zowel het bestuur als de leden achter staan (figuur 2.7). Dit is vergelijkbaar met het landelijke percentage (55%). Met name de grote verenigingen (86%) in Dordrecht beschikken over een duidelijke missie en visie.

Figuur 2.7 Stellingen over visie en interne samenwerking (% verenigingen, n=44)

2.3 Financiën

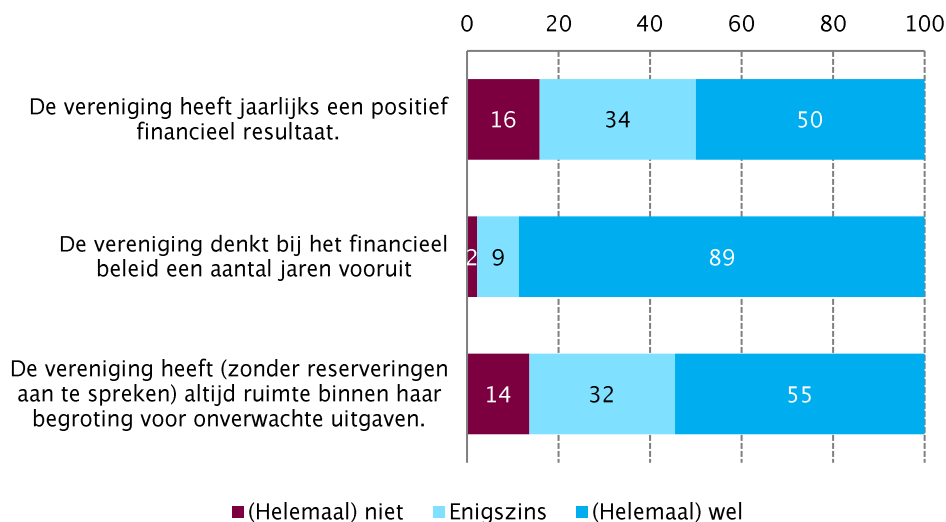
Figuur 2.8 Eigen inschatting financiële positie van verenigingen
(% verenigingen, n=44)

Drie kwart verenigingen financieel gezond

Ruim een kwart van de verenigingen in Dordrecht scoort onvoldoende op het criterium financiën (27%, niet in figuur). Een meerderheid van de verenigingen beschrijft de financiële positie van de vereniging als (zeer) gezond (61%, figuur 2.8). Een kwart van de verenigingen vindt deze redelijk (27%) en 13 procent noemt de financiële positie minder gezond. Eén vereniging ziet de financiële positie als zorgwekkend. Twee op de drie verenigingen geven aan dat de coronacrisis een (zeer) negatieve invloed op de financiële situatie heeft (64%, niet in figuur).

Figuur 2.9 Stellingen over financiën (% verenigingen, n=44)

De meeste verenigingen (89%) geven aan bij het financieel beleid (enigszins) een aantal jaren vooruit te denken (figuur 2.9). 16 procent van de verenigingen heeft jaarlijks geen positief financieel resultaat. Dit is iets meer dan landelijk het geval is (11%). Dit zijn met name kleine verenigingen (25%), binnensportverenigingen (22%) en verenigingen zonder eigen accommodatie (21%).

Bij bijna de helft geen ruimte voor onverwachte uitgaven

14 procent van de verenigingen heeft (zonder reserveringen aan te spreken) geen ruimte binnen hun begroting voor onverwachte uitgaven; bij een derde is er slechts enigszins ruimte. Dit is vergelijkbaar met de landelijke cijfers. Een groot deel van de verenigingen die onvoldoende scores op het criterium financiën, stelt dat de coronacrisis een (zeer) negatieve invloed op hun financiële positie heeft gehad. Onduidelijk is hoe hun financiële situatie was voor Covid-19. Het is daarom goed deze verenigingen extra in het oog te houden, want het is voor hen mogelijk lastig om financiële stabiliteit te realiseren wanneer de steunmaatregelen vervallen.

2.4 Leden

Bij bijna negen op de tien verenigingen in de gemeente Dordrecht nemen leden deel aan een officiële competitie (89%, niet in figuur). Bij negen op de tien verenigingen zijn jeugdleden actief (91%) en bij bijna de helft van de verenigingen zijn topsporters of topsporttalenten actief (45%).

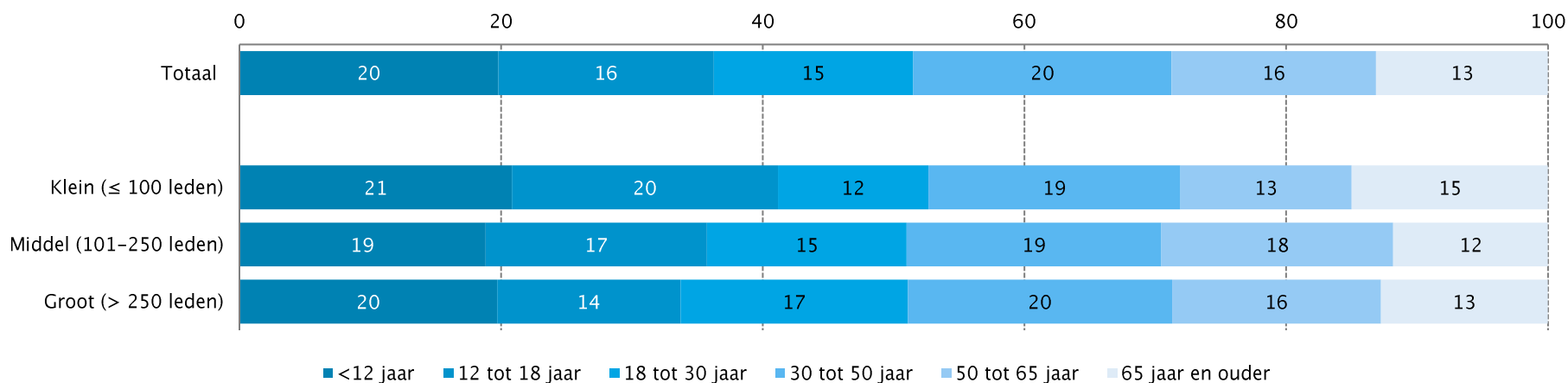
Een derde van het ledenaantal bestaat uit jeugdleden

Kijkend naar de leeftijd van de leden bestaat een derde van het ledenbestand van verenigingen in de gemeente Dordrecht uit jeugdleden (36%, zie figuur 2.10). Kleine verenigingen hebben in verhouding een groter aandeel jeugdleden (41%) dan middelgrote (36%) en grote verenigingen (34%). Gemiddeld bestaat 13 procent van het ledenbestand van de verenigingen uit leden van 65 jaar en ouder.

Diversiteit binnen clubs

De helft van de clubs geeft aan leden met een migratieachtergrond binnen de vereniging te hebben (52%, niet in figuur). Bij kleine clubs zijn minder vaak mensen met een migratieachtergrond actief (25%), terwijl bij middelgrote clubs juist vaker mensen met een migratieachtergrond actief zijn (73%). Vier op de tien clubs hebben leden met een lichamelijke beperking en/of een chronische aandoening (41%).

Figuur 2.10 Opbouw ledenbestand naar leeftijd en verenigingsgrootte (% verenigingen, n=44)

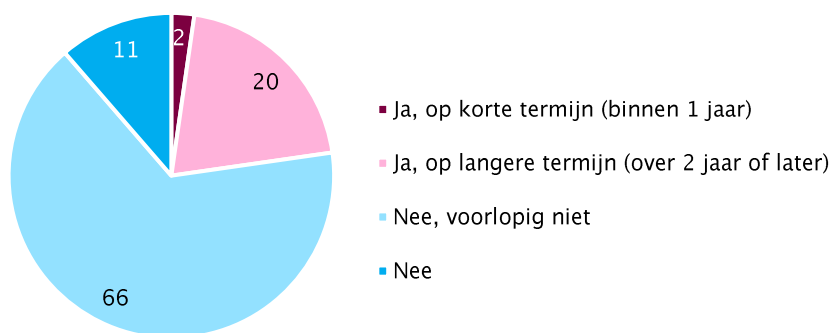

Ledental bedreiging voor minder dan kwart van de verenigingen

Hoewel de verenigingen in de gemeente Dordrecht relatief goed scoren op het criterium leden, vormt voor twee op de tien verenigingen de ontwikkeling van het ledenaantal een bedreiging voor de toekomst van de vereniging (22%, zie figuur 2.11). Daarmee maken in Dordrecht procentueel minder verenigingen zich zorgen dan landelijk (38%). Verenigingen zien de ontwikkeling van het ledental met name als een bedreiging op de langere termijn (over twee of meer jaar). Slechts één vereniging maakt zich zorgen over de ontwikkeling voor het komende jaar.

Bij 45 procent had de coronacrisis een (zeer) negatieve invloed op de ledenontwikkeling. Ruim een derde van de verenigingen (37%) zag hun ledenaantal in de afgelopen twee jaar (sterk) dalen (figuur 2.12). Dit is vergelijkbaar met het landelijke percentage (40%). Bij een op de vijf verenigingen is het ledenaantal gestegen. Een ledenstijging kwam relatief vaak voor bij verenigingen waar een individuele sport wordt beoefend (31%) en bij buitensportverenigingen (27%). Het totale aantal aanmeldingen van

Figuur 2.11 Ontwikkeling ledenaantal als bedreiging voor de toekomst van de organisatie % verenigingen, n=44

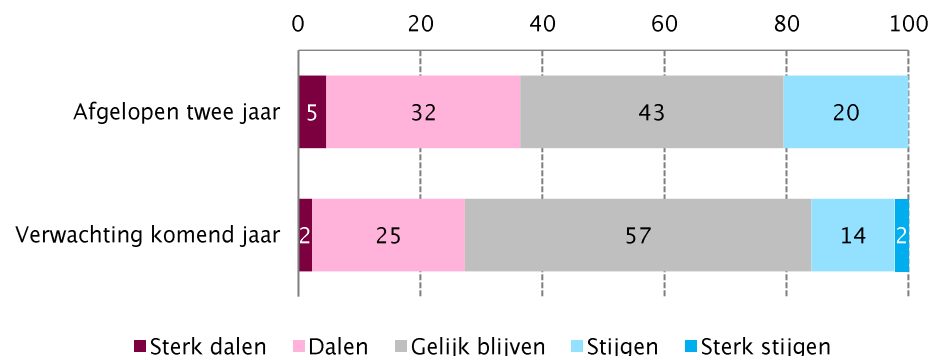

nieuwe leden lag in de gemeente Dordrecht hoger dan het aantal afmeldingen (niet in figuur). Ruim de helft van de verenigingen verwacht komend jaar geen veranderingen in het ledenaantal (57%, zie figuur 2.12). Een kwart verwacht een (sterke) daling (27%), 16 procent een stijging van het aantal leden. Deze verwachtingen zijn vergelijkbaar met de landelijke cijfers. 9 procent van de verenigingen merkte een positieve invloed van de coronacrisis op het ledental.

Beperkte strategische inzet voor gewenste ledengroei

Bijna alle ondervraagde verenigingen in de gemeente Dordrecht (95%, niet in figuur) geven aan voor 2021 een groeiambitie te hebben. Vier op de tien verenigingen (43%) willen die ambitie realiseren door nieuwe leden te werven; 14 procent van de verenigingen focust daarvoor op het behoud van leden. Vier op de tien verenigingen (39%) willen wel groeien, maar hanteren hiervoor geen speciale strategie.

Figuur 2.12 Ledenontwikkeling in de afgelopen twee jaar en de verwachting voor het komende jaar (% verenigingen, n=44)

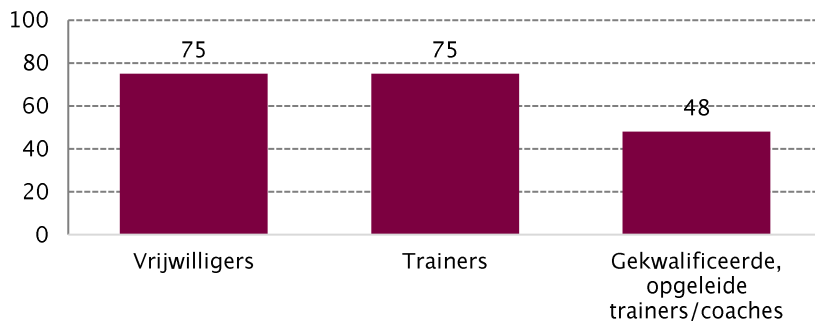
2.5 Kader

Kwart van verenigingen heeft gebrek aan vrijwilligers

Ongeveer de helft van de verenigingen beschikt over betaalde medewerkers (54%). Gemiddeld geven de verenigingen in de gemeente Dordrecht aan over 46 vrijwilligers te beschikken. Drie kwart van de verenigingen geeft aan over voldoende vrijwilligers te beschikken (figuur 2.14). Dit is minder dan landelijk (85%). Dit kan deels zijn veroorzaakt door de coronacrisis. Bij een derde van de verenigingen heeft deze een negatieve impact gehad op het aantal vrijwilligers (32%, niet in figuur). De helft van de verenigingen in Dordrecht geeft aan over voldoende vrijwilligers te beschikken, maar ook nog op zoek te zijn naar nieuwe vrijwilligers (niet in figuur).

Drie kwart van de verenigingen beschikt over voldoende trainers (instructeurs, docenten, leraren) (figuur 2.14). Landelijk geldt dit voor 58 procent van de verenigingen. Daarnaast geeft bijna de helft van de verenigingen met trainers aan over voldoende gekwalificeerde trainers te beschikken (48%, figuur 2.14). Dit is vergelijkbaar met de landelijke cijfers (44%). Met name teamsportverenigingen zijn op zoek naar trainers en gekwalificeerde trainers (respectievelijk 38% en 20%).

Figuur 2.14 Verenigingen met voldoende vrijwilligers en/of (gekwalificeerde) trainers (% verenigingen, n=44)

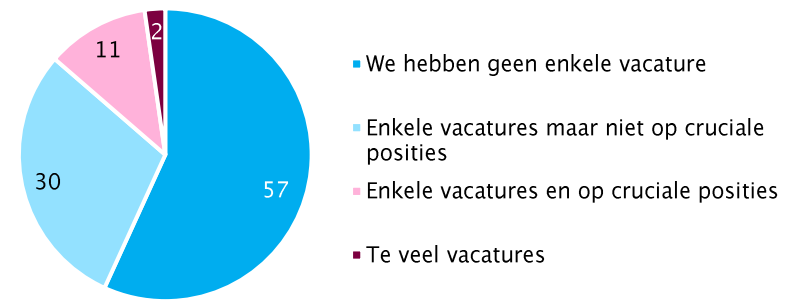
Ruim helft verenigingen heeft geen vacatures openstaan

Vier op de tien verenigingen geven aan enkele vacatures voor betaalde medewerkers en vrijwilligers te hebben, waarvan een kwart op cruciale posities (11%, figuur 2.15). Ruim de helft heeft geen vacature uitstaan (57%). Wanneer vacatures uitstaan, zijn deze meestal gericht op vrijwilligers. Vooral mensen voor de functie van trainer (53% van de verenigingen met vacatures) of kantinevrijwilliger (53% van de verenigingen met vacatures) en voor het beheer van de accommodatie (42% van de verenigingen met vacatures) zijn gewild.

Meerderheid heeft geen actueel plan voor hun kader

14 procent van de verenigingen heeft voor werving en behoud van vrijwilligers een actueel plan op papier en voert dat uit (niet in figuur). Twee derde van de verenigingen heeft op dit moment geen actueel plan. Bijna twee op de tien verenigingen (18%) hebben geen taakomschrijving voor de kaderfuncties. Een derde van de verenigingen heeft taakomschrijvingen voor vrijwel alle functies (32%). Dit zijn met name middelgrote (55%) en buitensportverenigingen (42%).

Figuur 2.15 Vacatures voor betaalde medewerkers en vrijwilligers (% verenigingen, n=44)

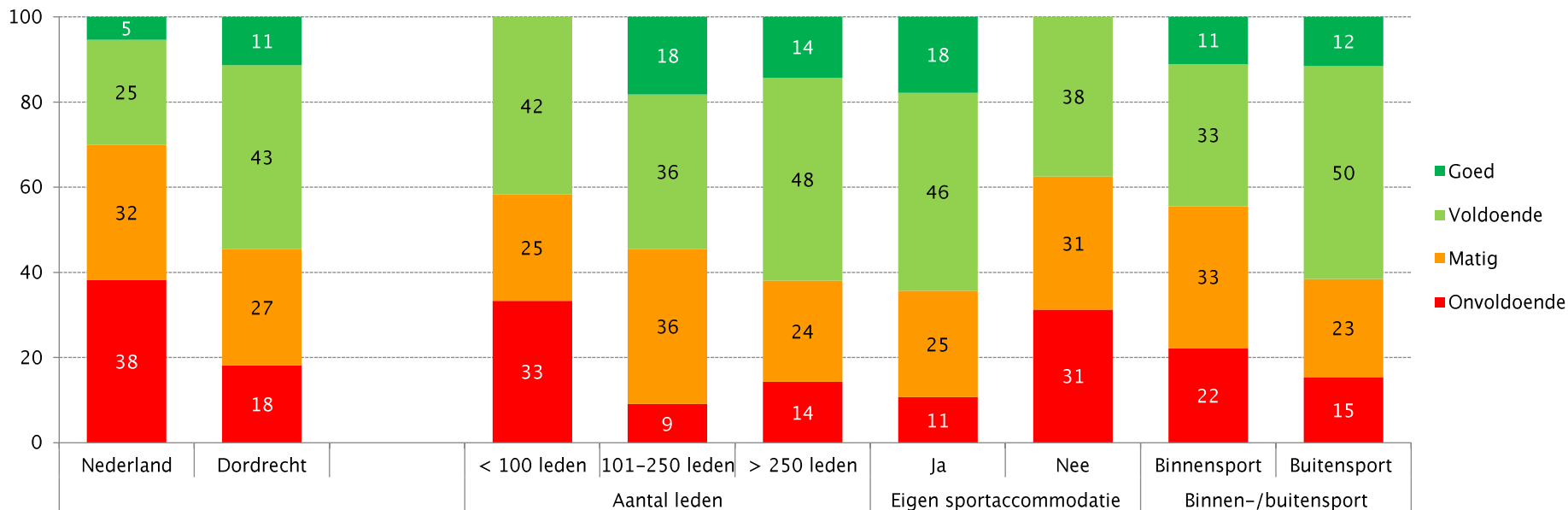

3. Maatschappelijke oriëntatie

Om meer inzicht te krijgen in de bredere maatschappelijke oriëntatie van sportverenigingen buiten het aanbieden van regulier sportaanbod, is de index maatschappelijke oriëntatie ontwikkeld. Deze index bestaat uit twee criteria: maatschappelijke activiteit en maatschappelijke intentie. Maatschappelijke activiteit staat voor de mate waarin verenigingen actief een maatschappelijke rol vervullen en maatschappelijke intentie staat voor de houding van verenigingen ten opzichte van een actieve bredere maatschappelijke rol. De score per criterium wordt ingedeeld in onvoldoende, matig, voldoende of goed. De scores van de twee criteria bepalen de mate van brede maatschappelijke oriëntatie van een vereniging. Zie bijlage 2 voor meer uitleg over de methode.

Maatschappelijke oriëntatie positief vergeleken met landelijke cijfers
 In Dordrecht scoort 54 procent van de verenigingen voldoende of goed op maatschappelijke oriëntatie. Dit ligt hoger dan landelijk (30%). Middelgrote en grote verenigingen en verenigingen die over een eigen accommodatie beschikken zijn het sterkst maatschappelijk georiënteerd. Een vijfde van de verenigingen in Dordrecht scoort onvoldoende op de index maatschappelijke oriëntatie (18%, figuur 3.1). Landelijk scoort ruim een derde van de sportverenigingen een onvoldoende (38%).

Figuur 3.1 Maatschappelijke oriëntatie van sportverenigingen (% verenigingen, n=44)

Een derde van verenigingen maatschappelijk actief

Een derde van de verenigingen in de gemeente Dordrecht blijkt, volgens de criteria, voldoende/goed maatschappelijk actief (figuur 3.2); landelijk is dit 36 procent. Een op de vijf (21%) scoort onvoldoende op het criterium maatschappelijke activiteit; landelijk is dit 33 procent. Deze verenigingen zijn niet of nauwelijks actief in het uitvoeren van maatschappelijke activiteiten. Zich oriënteren op de maatschappij is voor verenigingen vaak lastiger dan hun eigen organisatie op peil houden. Zeker door de gevolgen van de Covid-19-crisis ligt de focus van verenigingen veelal bij hun eigen aanbod en leden. Een groot deel van de verenigingen die onvoldoende maatschappelijk actief zijn, geeft aan dat Covid-19 een (zeer) negatieve invloed heeft gehad op hun maatschappelijke activiteiten.

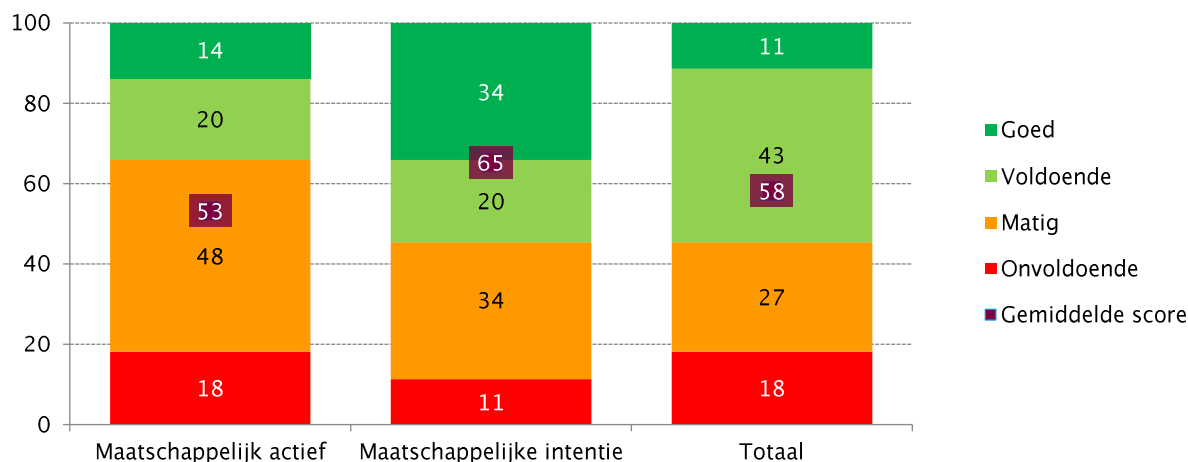
Een relatief grote groep is matig maatschappelijk actief. Het is raadzaam zich (ook) op deze groep verenigingen te richten, omdat zij met een stimulans relatief gemakkelijk voldoende maatschappelijk actief kunnen

worden. De maatschappelijke oriëntatie van deze verenigingen zou bijvoorbeeld kunnen worden vergroot door andere of kwetsbare doelgroepen te betrekken en door de ontwikkeling van sportactiviteiten en/of ander aanbod voor potentiële nieuwe leden.

Maatschappelijke activiteiten zullen naar verwachting toenemen

Ruim de helft van de verenigingen heeft plannen voor activiteiten of een positieve houding tegenover een bredere maatschappelijke oriëntatie voor hun vereniging (54%). Zij scoren voldoende tot goed op het criterium maatschappelijke intentie. De verenigingen in Dordrecht scoren hoger op dit criterium dan landelijk gemiddeld (34% voldoende/goed). Aangezien een relatief grote groep verenigingen wel maatschappelijke intenties heeft, maar nog niet actief is, zou deze verenigingen hulp kunnen worden geboden om hun intenties om te zetten in daden, zodat het aantal verenigingen met een meer maatschappelijke oriëntatie zal toenemen.

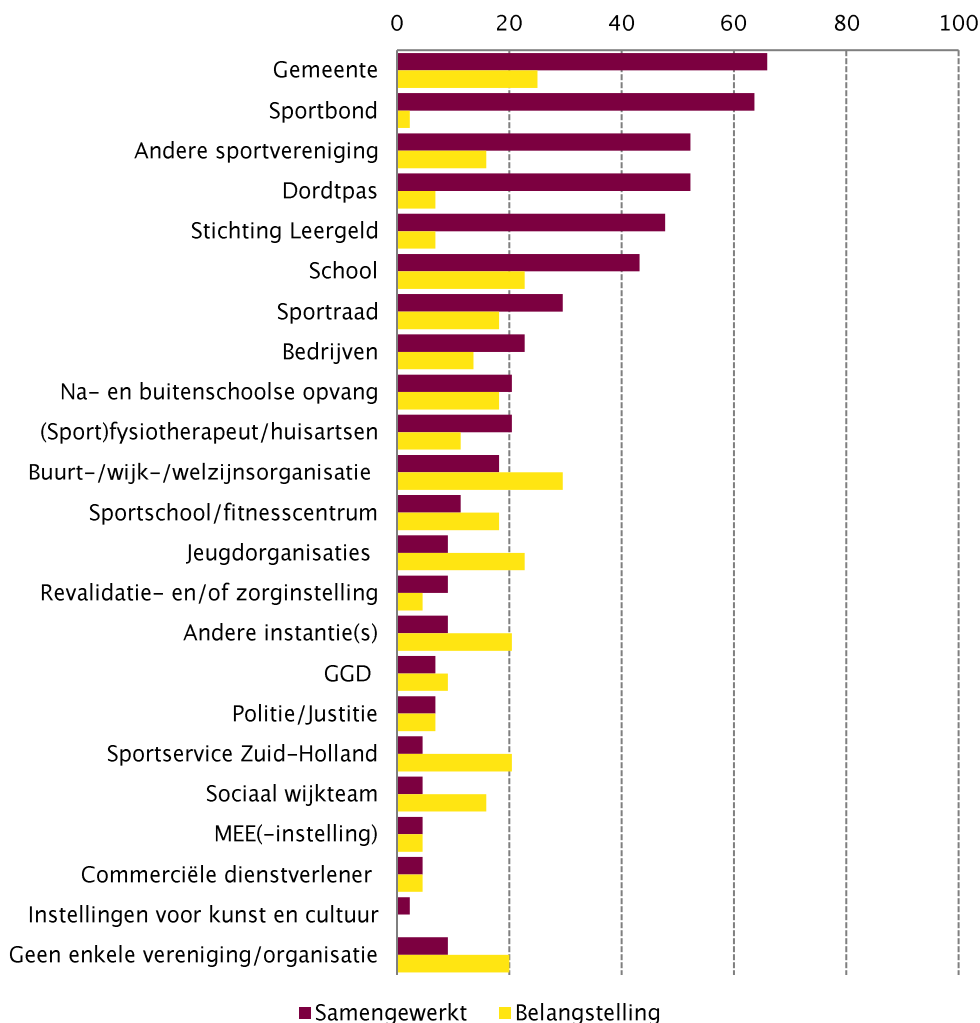
Figuur 3.2 Verdeling scores criteria maatschappelijke oriëntatie (% verenigingen, n=44)

3.1 Samenwerking

Figuur 3.3 Organisaties waar verenigingen het afgelopen jaar mee hebben samengewerkt en waar ze interesse in hebben om mee samen te werken (% verenigingen, meer antwoorden mogelijk, n=44)

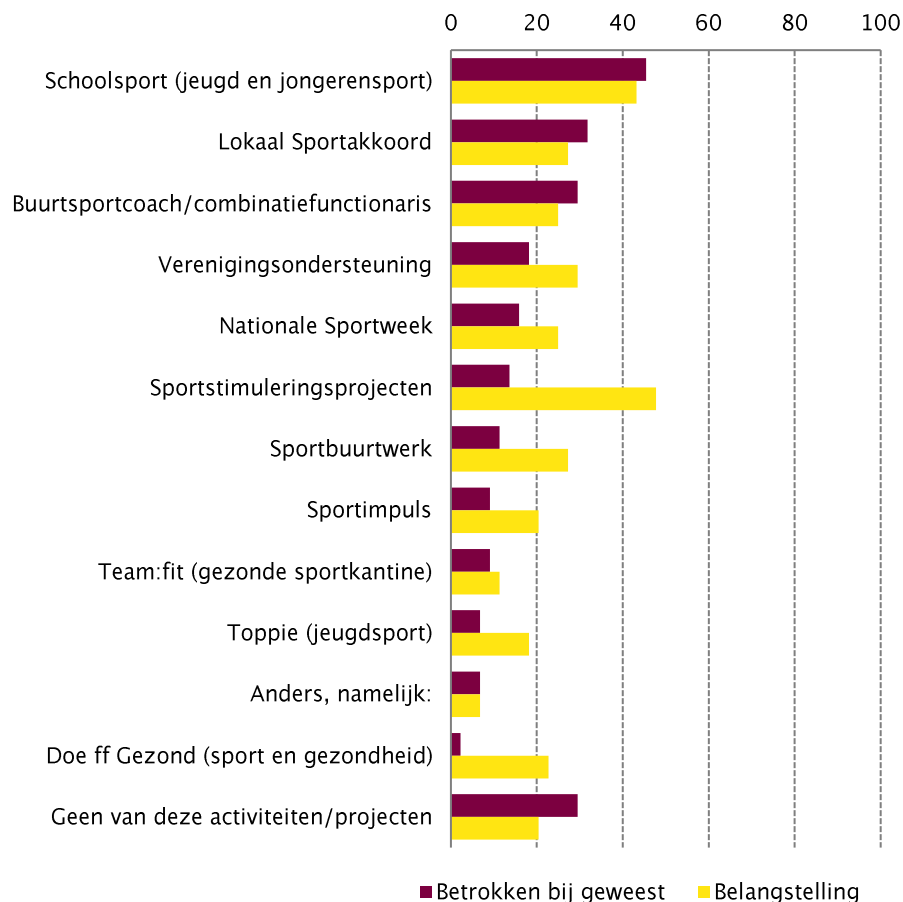
Groot deel verenigingen werkt samen

De meeste sportverenigingen (91%) in de gemeente Dordrecht hebben het afgelopen jaar met één of meer organisaties samengewerkt (figuur 3.3). Verenigingen werken vooral samen met de gemeente (66%), sportbonden (64%), andere sportverenigingen (52%), Dordtpas (52%) en Stichting Leergeld (48%). Ook landelijk zijn dit de belangrijkste samenwerkingspartners. Opvallend is de relatief grote mate waarin met Dordtpas wordt samengewerkt. De verenigingen in Dordrecht zijn positief gestemd over hun samenwerkingspartners. Verenigingen willen de samenwerking met de betreffende organisaties meestal behouden en soms intensiveren. Van de 224 samenwerkingen is slechts in vier gevallen sprake van het voornemen deze stop te zetten.

Meeste interesse in samenwerking met buurt-/wijk-/welzijnsorganisatie

Als een vereniging niet met een bepaalde organisatie samenwerkt, is gevraagd of zij daar in de toekomst mogelijk interesse in heeft. De meeste verenigingen blijken interesse te hebben om hun samenwerkingen te verbreden (80%, figuur 3.3). Opvallend is dat grote interesse bestaat om samen te werken met maatschappelijke partners. De partners die het vaakst worden genoemd zijn buurt-, wijk- en/of welzijnsorganisaties (30% van de verenigingen die hier het afgelopen jaar niet mee hebben samengewerkt), de gemeente (25% van de verenigingen die het afgelopen jaar niet met de gemeente hebben samengewerkt) en jeugdorganisaties (23% van de verenigingen die hier het afgelopen jaar niet mee hebben samengewerkt). Dit biedt mogelijkheden voor het verbreden van de maatschappelijke oriëntatie van sportverenigingen in de gemeente Dordrecht.

Figuur 3.4 Projecten/functionarissen/activiteiten/regelingen waar verenigingen het afgelopen jaar bij betrokken waren (% verenigingen, meer antwoorden mogelijk, n=44)

Meerderheid betrokken bij projecten

De meerderheid van de sportverenigingen (70%) is het afgelopen jaar betrokken geweest bij sportprojecten/-functionarissen (figuur 3.4). Kleine verenigingen zijn het minst vaak betrokken (50%, niet in figuur). Teamsportverenigingen (56%) en grote verenigingen (48%) zijn het vaakst betrokken bij het lokale sportakkoord.

Acht op de tien verenigingen geven aan belangstelling te hebben om deel te nemen aan een project of om samen te werken met een buurtsportcoach/combinatiefunctionaris (80%). Opvallend is de grote mate waarin interesse bestaat in verschillende projecten voor sportstimulering. De meeste belangstelling bestaat voor sportstimuleringsprojecten (48%), schoolsport (43%), het lokale sportakkoord (32%) en verenigingsondersteuning (30%). Niet alleen de bereidheid van verenigingen om deel te nemen, maar ook het aanbod aan (sport)projecten binnen de gemeente speelt een rol. Hierbij is het zaak dat voldoende projecten worden geïnitieerd en georganiseerd die aansluiten bij de behoefte van verenigingen en dat de mogelijkheid bestaat om bestaande projecten uit te breiden.

Weinig voorzieningen voor niet-leden

Vier op de tien verenigingen (43%, niet in figuur) bieden faciliteiten en voorzieningen aan voor niet-leden en andere organisaties. Zij bieden voornamelijk multifunctionele inzet van de sportruimte van de vereniging (20%) en/of werk-, huiswerk- of vergaderruimtes (7%) aan. Een derde van de verenigingen wil in de toekomst hun faciliteiten en voorzieningen aan anderen aanbieden (36%).

3.2 Aanbod

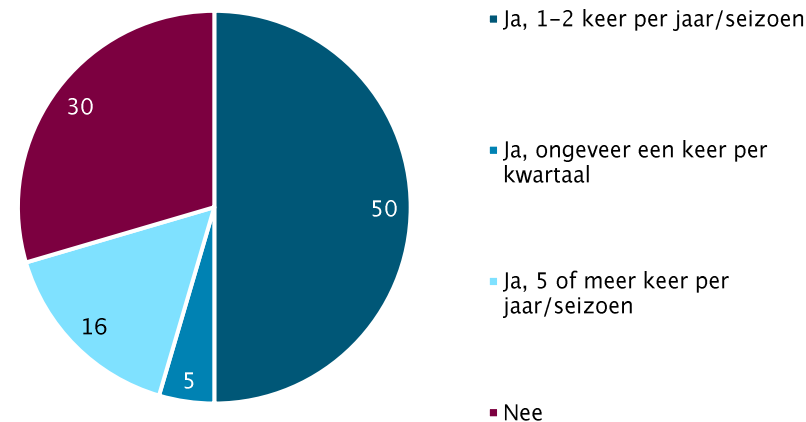
Veel aandacht voor aanbod voor niet-leden

Zeven op de tien verenigingen in de gemeente Dordrecht organiseren in elk geval jaarlijks aanbod waarbij niet-leden ook welkom zijn (70%, figuur 3.5). Bij de helft van de verenigingen blijft het aanbod beperkt tot één of twee keer per jaar/seizoen (50%). Een vijfde van de verenigingen houdt deze activiteiten met enige regelmaat (21%). Slechts een op de tien verenigingen gaf aan dat de coronacrisis hier een positieve invloed op heeft (9%).

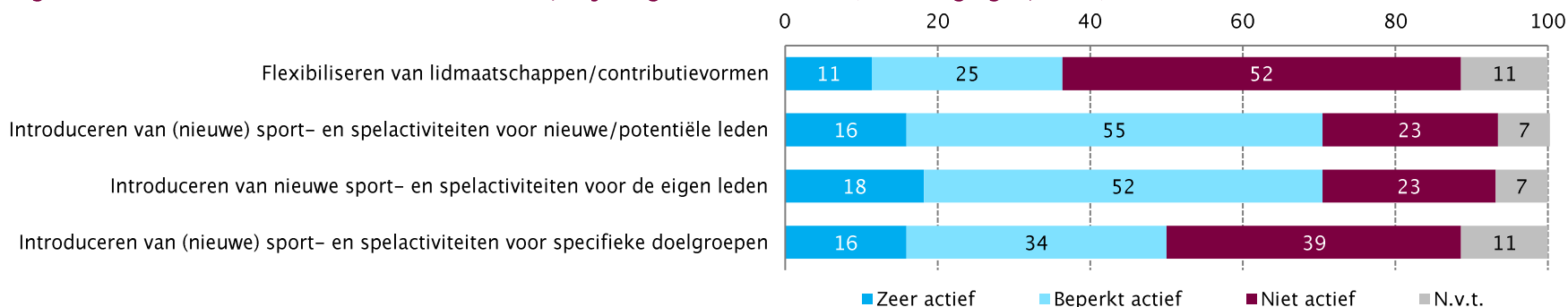
Weinig aandacht voor specifieke doelgroepen

Zeven op de tien verenigingen in de gemeente Dordrecht vernieuwen het aanbod om nieuwe leden te werven (71%, figuur 3.6) en/of introduceren nieuw aanbod voor de eigen leden (70%). Ook flexibiliseert ruim een derde (36%) van de verenigingen in Dordrecht de lidmaatschappen. De helft van de verenigingen zet zich in voor het ontwikkelen van activiteiten voor specifieke doelgroepen. Dit percentage is iets hoger dan landelijk (43%).

Figuur 3.5 Organiseren van (sport)activiteiten waarbij deelname openstond voor niet-leden (% verenigingen, n=44)

Figuur 3.6 Aanbieden van activiteiten voor leden, vrijwilligers of bezoekers (% verenigingen, n=44)

3.3 Maatschappelijke betrokkenheid

Meeste activiteiten rondom normen en waarden en veiligheid

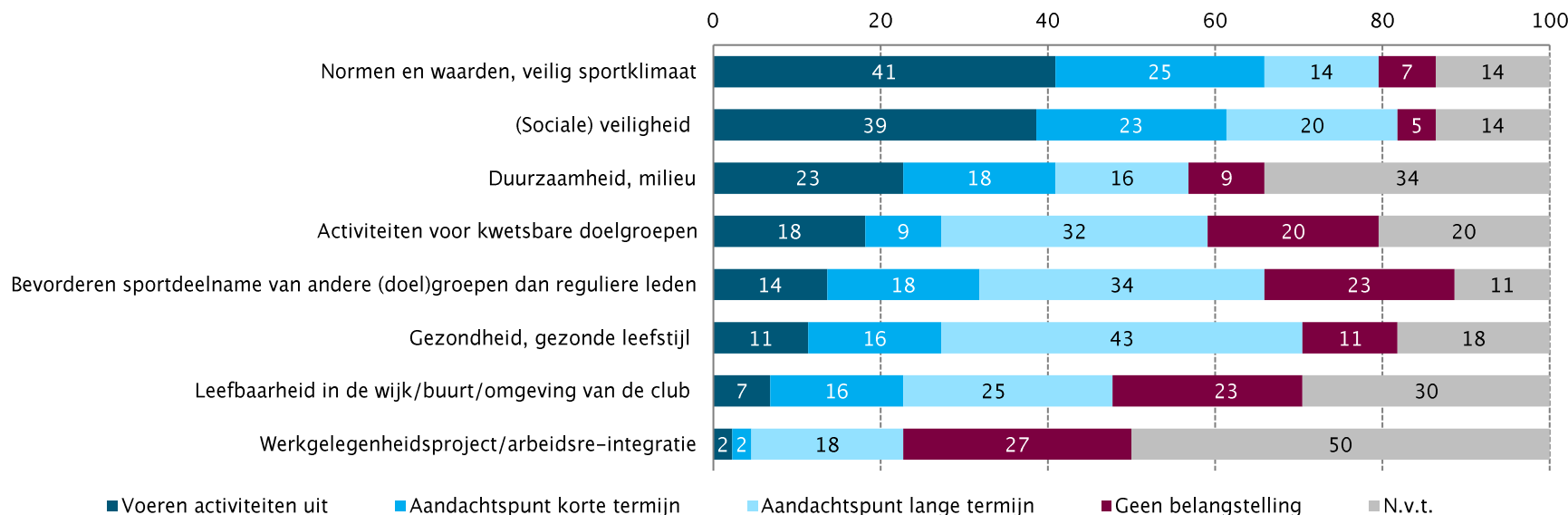
De meeste verenigingen in de gemeente Dordrecht (82%) onderschrijven dat sportverenigingen een maatschappelijke verantwoordelijkheid hebben (niet in figuur). Dit is meer dan landelijk (78%). Ondanks dat de verenigingen in Dordrecht een sterke maatschappelijke functie voelen, zijn zij beperkt actief op het gebied van maatschappelijke thema's (figuur 3.7). Wel zijn deze thema's vaak een aandachtspunt op de korte of lange termijn. Mogelijk kunnen verenigingen gestimuleerd worden deze aandachtspunten om te zetten in activiteiten. De meeste maatschappelijke activiteiten zijn gericht op normen en waarden, veilig sportklimaat (41%) en de (sociale) veiligheid op en rond de vereniging (39%). Dit is meer dan landelijk (beide 30%). Bijna een kwart van de verenigingen houdt zich bezig met duurzaamheid (23%).

In toekomst meer aandacht voor gezonde leefstijl

Aandacht voor het organiseren van activiteiten voor kwetsbare doelgroepen (18%), bijvoorbeeld voor ouderen, vindt in de gemeente Dordrecht beperkt plaats. Ook is er weinig aandacht voor het bevorderen van sportdeelname bij andere (doel)groepen dan reguliere leden (14%), voor gezonde leefstijl (11%) en voor projecten ter verbetering van de leefbaarheid in de wijk (7%). Wel zien redelijk wat verenigingen deze punten als aandachtspunten voor de korte of lange termijn.

Werkgelegenheidsprojecten en arbeidsre-integratie worden weinig uitgevoerd (2%) en hiervoor bestaat ook weinig belangstelling op zowel korte als lange termijn (respectievelijk 2% en 18%).

Figuur 3.7 Betrokkenheid bij maatschappelijke thema's en/of projecten (% verenigingen, n=44)

4. Vitaliteit

Door organisatiekracht en maatschappelijke oriëntatie te combineren wordt in beeld gebracht hoe vitaal verenigingen zijn. Een vitale vereniging is een organisatiekrachtige vereniging die maatschappelijk georiënteerd is. De matrix die wordt gevormd, kan een hulpmiddel zijn voor segmentatie van verenigingen en maatwerk bieden bij ondersteuning. Met de vitaliteitsindex zijn globaal vier soorten verenigingen te onderscheiden: de zogeheten kwetsbare verenigingen, maatschappelijke verenigingen, krachtige verenigingen en vitale verenigingen.

Situatie binnensportverenigingen zonder accommodatie meest zorgelijk

Een derde van de verenigingen in de gemeente Dordrecht (34%) kan worden beschouwd als vitale vereniging (figuur 4.1) en scoort ‘goed’ of ‘voldoende’ op beide indexen. Deze verenigingen zijn krachtig in hun organisatie en zijn maatschappelijk georiënteerd. Landelijk kan een vijfde van de verenigingen (20%) als vitale vereniging worden beschouwd. 12 procent (n=5) van de verenigingen scoort op zowel organisatiekracht als maatschappelijke

oriëntatie onder de maat: dit zijn kwetsbare verenigingen. Dit zijn overwegend binnensportverenigingen zonder eigen accommodatie.

Een derde van de verenigingen behoort tot het segment krachtige verenigingen. Deze verenigingen hebben voldoende organisatiekracht, maar zijn (nog) nauwelijks maatschappelijk georiënteerd. Deze verenigingen kunnen vitale verenigingen worden. Wanneer de organisatie goed is georganiseerd en sterk is, hebben de verenigingen mogelijkheden om buiten de vereniging te kijken. Een op de vijf verenigingen is te benoemen als een maatschappelijke vereniging (25%): een vereniging die een maatschappelijke oriëntatie heeft, maar onvoldoende organisatiekracht. Ook deze verenigingen hebben kansen om vitale verenigingen te worden, door de organisatiekracht te versterken.

Figuur 4.1 Matrix vitaliteit sportverenigingen (% verenigingen, n=44)

		Organisatiekracht			
		Onvoldoende	Matig	Voldoende	Goed
Maatschappelijke oriëntatie	Onvoldoende	0	5	11	2
	Matig	2	5	18	2
	Voldoende	0	18	18	7
	Goed	0	2	7	2

5. Sportakkoord

Het doel van het Nationaal Sportakkoord is om zoveel mogelijk mensen met plezier te laten sporten en bewegen. Daarin zijn zes ambities geformuleerd: inclusief sporten en bewegen, duurzame sportinfrastructuur, vitale sport- en beweegaanbieders, positieve sportcultuur, vaardig in bewegen en topsport die inspireert. Om deze ambities te realiseren werken gemeenten, sport- en beweegaanbieders en andere (potentiële) partners aan lokale sportakkoorden. In een lokaal sportakkoord maken partijen afspraken over hoe zij met elkaar de ambities op het gebied van sport en bewegen binnen hun gemeente willen bereiken. Ook de gemeente Dordrecht heeft een lokaal

sportakkoord opgesteld, met daarin de deelakkoorden ‘positieve sportcultuur’, ‘inclusief sporten en bewegen’ en ‘vaardig in bewegen’. Om inzicht te krijgen in de voortgang van deze drie thema’s zijn verenigingen hierover bevraagd. Daarnaast zijn vragen gesteld over de duurzame sportinfrastructuur. De vitaliteitsindex sluit aan bij de pijler vitale aanbieders. Om de andere pijlers uit het Nationaal Sportakkoord (zie tabel 5.1) in kaart te brengen is een aanvullende vragenset ontwikkeld. De vragen gaan over de pijlers vaardig in bewegen, positieve sportcultuur, duurzame sportinfrastructuur en inclusief sporten en bewegen.

Tabel 5.1 Pijlers en ambities Nationaal Sportakkoord

Pijler	Ambitie
Inclusief sporten en bewegen	De ambitie is dat iedere Nederlander een leven lang plezier kan beleven aan sporten en bewegen. Inclusief sporten en bewegen is vanzelfsprekend. Belemmeringen vanwege leeftijd, fysieke of mentale gezondheid, etnische achtergrond, seksuele geaardheid of sociale positie nemen we weg.
Duurzame sportinfrastructuur	De ambitie is om Nederland te voorzien van een functionele, goede en duurzame sportinfrastructuur. De exploitatie van sportaccommodaties wordt sterk verbeterd, de openbare ruimte wordt beweegvriendelijk ingericht en alle sportaccommodaties zijn straks duurzaam.
Vitale sport- en beweegaanbieders	De ambitie is om alle typen aanbieders van sport en bewegen toekomstbestendig te maken. De financiële en organisatorische basis wordt op orde gebracht zodat aanbieders hun vizier kunnen richten op een passend aanbod en op passende bindingsvormen.
Positieve sportcultuur	De ambitie is dat overal met plezier, veilig, eerlijk en zorgeloos gesport kan worden. Dit vraagt aandacht van iedereen en om ondersteuning van bestuurders, sportclubs, trainers, ouders en verzorgers ook om misstanden te voorkomen en de ondergrens te bewaken.
Vaardig in bewegen	De ambitie is om meer kinderen aan de beweegrichtlijnen te laten voldoen en om de neerwaartse spiraal van de motorische vaardigheid van kinderen de komende jaren naar boven toe om te buigen.

5.1 Vaardig in bewegen

Veel aandacht voor passende trainingen voor kinderen

Negen op de tien sportverenigingen in de gemeente Dordrecht hebben jeugdleden (< 12 jaar; niet in figuur). De vragen over vaardig in bewegen zijn alleen aan deze verenigingen voorgelegd. Vier op de tien verenigingen met leden tot 12 jaar werken niet met selectieteams. 11 procent van de verenigingen met jeugdleden starten met selectieteams tussen 5 en 8 jaar, een derde tussen de 9 en 12 jaar en 17 procent tussen 13 en 18 jaar (niet in figuur).

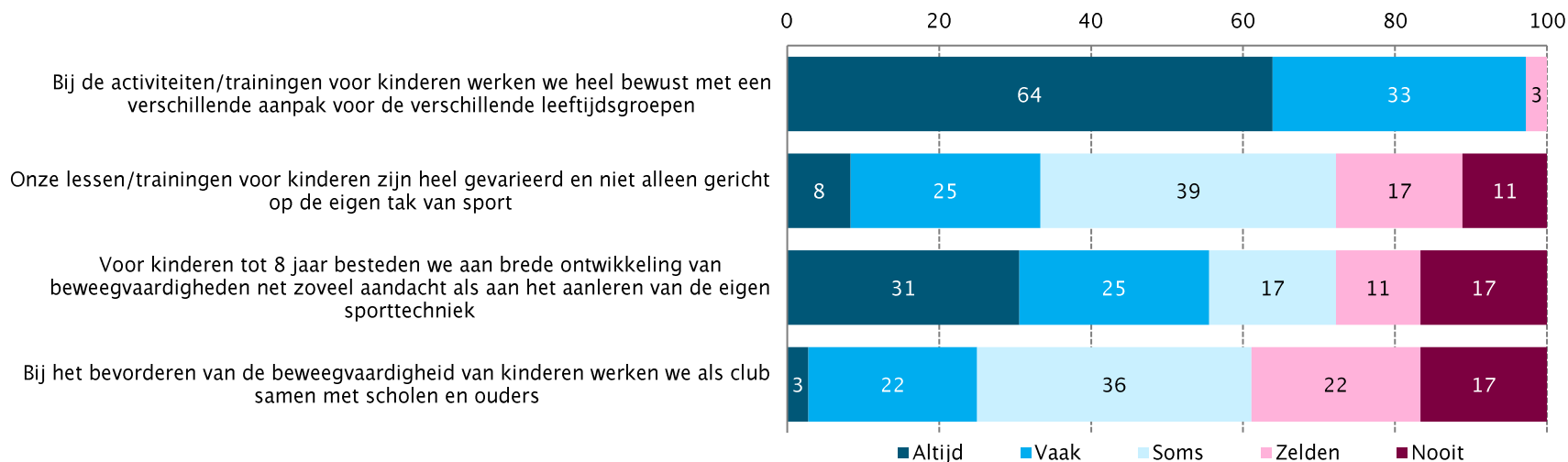
Als het gaat om vaardig in bewegen is een meerderheid van de sportverenigingen in de gemeente Dordrecht met leden tot 12 jaar actief bezig met het stimuleren van de motorische vaardigheden van kinderen. Bijna alle verenigingen met jeugdleden tot 12 jaar werken altijd of vaak met een verschillende aanpak voor verschillende leeftijdsgroepen bij activiteiten/trainingen voor kinderen (97%, figuur 5.1).

Bij een derde van de verenigingen zijn de lessen/trainingen voor kinderen altijd of vaak heel gevarieerd en niet alleen gericht op de eigen tak van sport (33%).

Minder aandacht voor bevorderen beweegvaardigheden

De helft van de verenigingen met jeugdleden tot 12 jaar in de gemeente Dordrecht heeft bij kinderen tot 8 jaar altijd of vaak net zoveel aandacht voor de brede ontwikkeling van beweegvaardigheden als voor het aanleren van de eigen sporttechniek (56%). Ruim een kwart van de verenigingen besteedt hier zelden of nooit aandacht aan (28%). Ook een kwart werkt vaak of soms samen met scholen en ouders bij het bevorderen van de beweegvaardigheid van kinderen. Vier op de tien werken zelden of nooit samen met scholen en ouders ter bevordering van beweegvaardigheid (41%).

Figuur 5.1 Aandacht voor de ambitie vaardig in bewegen (% verenigingen met leden tot 12 jaar, n=40)

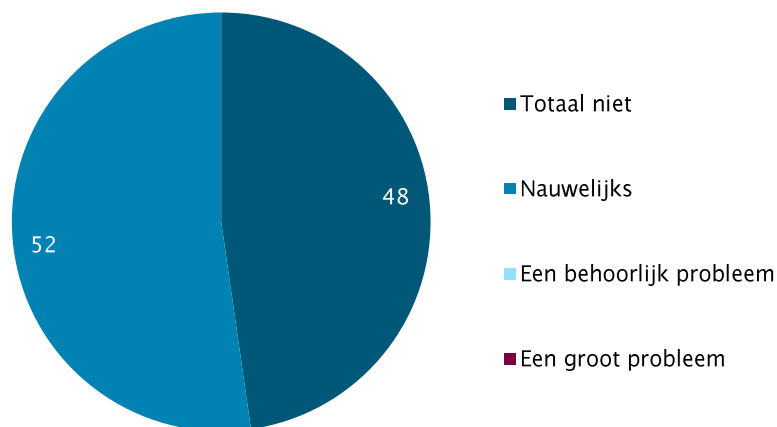

5.2 Positieve sportcultuur

Veel acties ter voorkoming van onwenselijk gedrag

Bij alle verenigingen in de gemeente Dordrecht vormt onwenselijk gedrag van leden en/of kader niet of nauwelijks een probleem (figuur 5.2). Verenigingen in Dordrecht ervaren weinig problemen met onwenselijk gedrag. Vier op de tien verenigingen voeren acties uit en een kwart van de verenigingen is van plan om in de toekomst acties uit te voeren op het gebied van normen en waarden en een veilig sportklimaat. Daarnaast voeren vier op de tien verenigingen activiteiten uit op het gebied van (sociale) veiligheid en is bijna een kwart van plan om in de toekomst activiteiten op dit gebied uit te voeren (zie figuur 3.7). Ook is sportiviteit en respect voor een kwart van de verenigingen een belangrijk speerpunt in de beleidsplannen voor komend jaar (zie figuur 2.5).

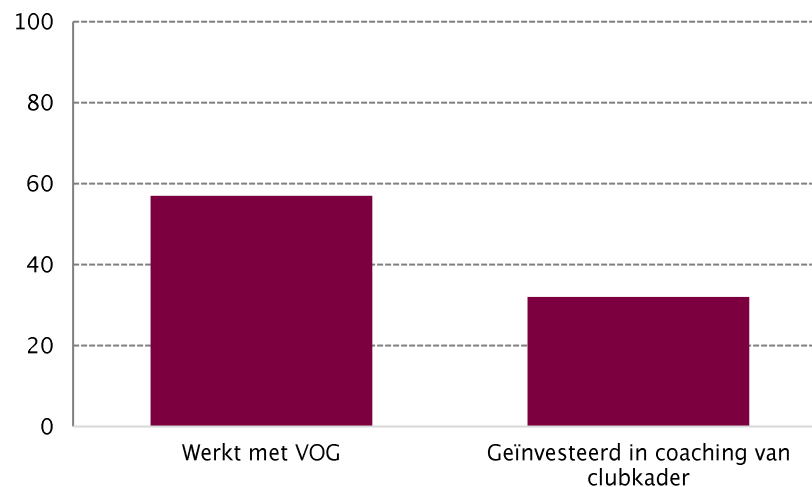
Figuur 5.2 Problemen met onwenselijk gedrag (% verenigingen, n=44)

Meer dan de helft van de verenigingen werkt met VOG

De verenigingen in de gemeente Dordrecht werken met preventieve maatregelen gericht op het voorkomen van onwenselijk gedrag, zoals de Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) en coaching van clubkader. Vier op de tien verenigingen in de gemeente Dordrecht werken zonder VOG voor het (vrijwillig) kader in de vereniging (40%, figuur 5.3). Drie op de tien verenigingen werken met een VOG voor alle kaderleden en ruim een kwart van de verenigingen voor een deel van de kaderleden. Daarnaast investeert een derde van de verenigingen in de gemeente Dordrecht in coaching van het clubkader met als doel een positieve sportcultuur (32%). 14 procent heeft dit op de planning staan en nog eens een kwart zegt het op de planning te hebben staan, maar daar wel ondersteuning bij nodig te hebben (25%). Mogelijk biedt het Dordts sportakkoord mogelijkheden tot ondersteuning.

Figuur 5.3 Gebruik van preventieve maatregelen (% verenigingen, n=44)

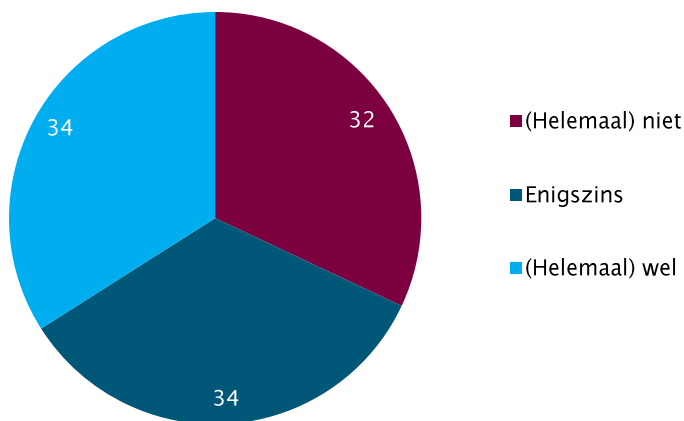

5.3 Inclusief sporten en bewegen

Jeugd belangrijke doelgroep voor clubs

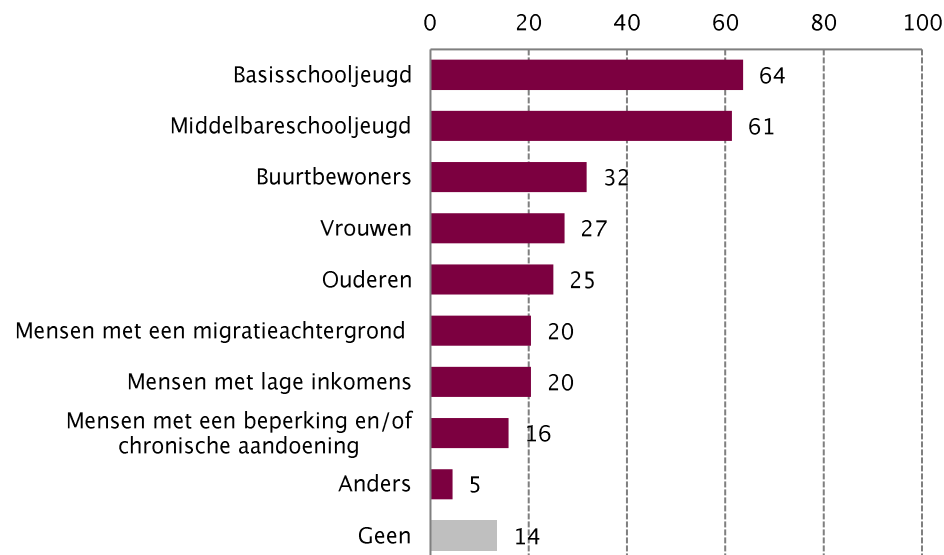
Een derde van de verenigingen in de gemeente Dordrecht zegt (grotendeels) niet in staat te zijn om specifieke groepen, bijvoorbeeld mensen met een migratieachtergrond of met een beperking, goed te bereiken (32%, figuur 5.4). Een derde van de verenigingen lukt dit wel, en nog eens een derde enigszins (beide 34%). Ruim acht op de tien verenigingen in de gemeente Dordrecht willen specifieke doelgroepen graag beter bij de vereniging betrekken (86%). Twee derde van de verenigingen wil basisschooljeugd meer bij de vereniging betrekken (64%) en zes op de tien willen dit met middelbare schooljeugd doen (61%). Daarnaast wil een op de drie verenigingen (32%) buurtbewoners, een kwart vrouwen en nog eens kwart ouderen meer bij de vereniging betrekken.

Figuur 5.4 De mate waarin verenigingen in staat zijn om doelgroepen te bereiken (% verenigingen, n=44)

Mensen met een migratieachtergrond (20%), een laag inkomen (20%) of een beperking en/of chronische aandoening (16%) worden minder als belangrijke doelgroep genoemd. Ondanks dat veel verenigingen in de gemeente Dordrecht doelgroepen willen betrekken bij de vereniging, besteedt de helft van de verenigingen geen aandacht aan het introduceren van sport- en spelactiviteiten voor specifieke doelgroepen (zie pagina 19) en voert minder dan een op de vijf verenigingen activiteiten gericht op kwetsbare doelgroepen uit (zie figuur 3.7). Vier op de tien verenigingen hebben wel de ambitie om op (lange) termijn deze specifieke activiteiten te gaan uitvoeren (zie figuur 3.7). Mogelijk kunnen zij hier middels het Dordts sportakkoord verder in worden gestimuleerd.

Figuur 5.5 Betrekken van doelgroepen bij de vereniging (% verenigingen, meer antwoorden mogelijk, n=44)

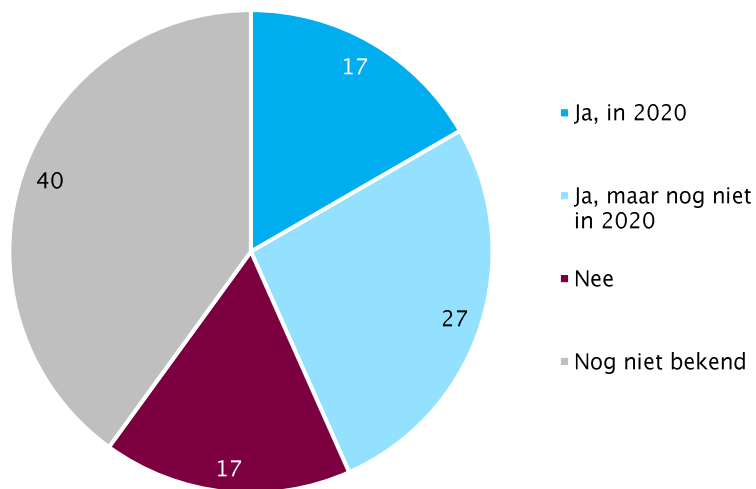

5.4 Duurzame sportinfrastructuur

Aandacht voor duurzaamheid

Ruim twee derde van de verenigingen in de gemeente Dordrecht hebben in de afgelopen drie jaar geïnvesteerd in energiebesparende maatregelen of duurzame energieopwekking; één vereniging heeft dit langer dan drie jaar geleden gedaan (niet in figuur). Een kwart van de verenigingen in de gemeente Dordrecht voert activiteiten uit op het thema duurzaamheid en een derde is dit van plan (zie figuur 3.7). Daarnaast zijn ruim vier op de tien verenigingen met een eigen accommodatie van plan om te investeren in energiebesparende maatregelen of duurzame energieopwekking (figuur 5.6). 17 procent heeft geen investeringsplannen voor duurzaamheid, vier op de tien weten het nog niet.

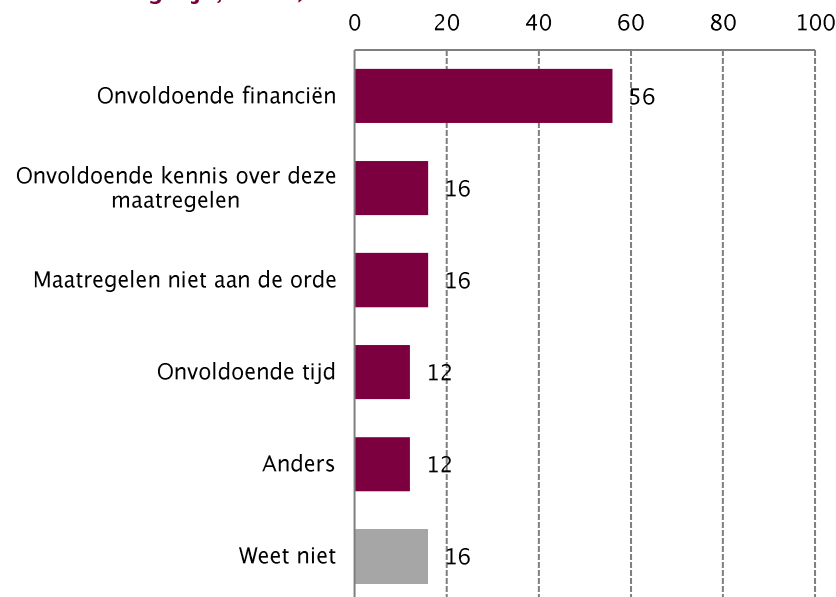
Figuur 5.6 Investeringsplannen duurzaamheid (% verenigingen met eigen accommodatie, n=30)

Financiën bij helft clubs belemmering voor investeringen in duurzaamheid

Wanneer gevraagd wordt naar eventuele belemmeringen om (meer) te investeren in energiebesparende maatregelen of duurzame energieopwekking, blijkt bij meer dan de helft van de verenigingen in de gemeente Dordrecht de financiële situatie een rol te spelen (56%, figuur 5.7). Verder spelen belemmeringen zoals onvoldoende kennis, onvoldoende tijd en onvoldoende draagvlak een rol.

Figuur 5.7 Belemmeringen voor investeringen in duurzaamheid (% verenigingenverenigingen met eigen accommodatie, meer antwoorden mogelijk, n=30)

7. Conclusies

Organisatiekracht

Ruim twee derde van de verenigingen in de gemeente Dordrecht is voldoende tot goed in staat hun sportaanbod te organiseren (68%). De overige verenigingen slagen daarin matig of onvoldoende (32%). Dit geldt met name voor kleine en binnensportverenigingen (respectievelijk 67% en 56% matig/onvoldoende).

De financiën en accommodatie van de verenigingen in Dordrecht vormen de grootste aandachtspunten. Wat betreft accommodatie is de beschikbaarheid het grootste knelpunt, gevolgd door de staat van de accommodatie. Dit sluit aan bij de bevindingen uit het rekenkamerrapport sportaccommodatiebeleid in Dordrecht.¹ Met name binnensportverenigingen en verenigingen zonder eigen accommodatie ondervinden last van de staat en de beschikbaarheid van accommodaties.

Op het gebied van financiën heeft 14 procent van de verenigingen geen en 32 procent enigszins ruimte binnen de begroting voor onverwachte uitgaven. Met name binnensportverenigingen hebben weinig financiële buffer. Wat opvalt is dat de helft van de clubs de financiën goed op orde heeft, terwijl dit bij de andere helft juist een belangrijk punt van zorg is.

Maatschappelijke oriëntatie

Verenigingen in de gemeente Dordrecht zijn meer maatschappelijk georiënteerd dan landelijk. De helft van de verenigingen scoort voldoende of goed op maatschappelijke oriëntatie. Zo organiseren zeven op de tien verenigingen in elk geval jaarlijks aanbod waarbij niet-leden ook welkom zijn (70%). De gemiddeld hoge score op maatschappelijke oriëntatie wordt voor een groot deel veroorzaakt doordat veel verenigingen hoog scoren op maatschappelijke intentie. Aangezien er ook veel animo is voor sportstimuleringsprojecten, biedt dit kansen om de maatschappelijke intentie van verenigingen ook om te zetten in maatschappelijke activiteit. Dit zou tevens een mooie stimulans zijn om de groeiende, maar toch relatief lage sportdeelname in de gemeente Dordrecht¹ te vergroten.

Vitaliteit

Een derde van de verenigingen in de gemeente Dordrecht kan worden beschouwd als vitale vereniging (34%). Dit zijn met name buitensportverenigingen en verenigingen met een eigen accommodatie. 11 procent van de verenigingen scoort op zowel organisatiekracht als maatschappelijke oriëntatie onder de maat: dit zijn kwetsbare verenigingen. Het gaat daarbij overwegend om binnensportverenigingen en verenigingen zonder eigen accommodatie.

¹ Stevens, V., Schadenberg, B., Eldert, P. van, Nafzger, P. & Hoekman, R.H.A. (2021). *Sportaccommodatiebeleid in Dordrecht: Rekenkameronderzoek naar het sportaccommodatiebeleid van de gemeente Dordrecht*. Utrecht: Mulier Instituut.

8. Aanbevelingen

Kansen vergroten kleine verenigingen en -zonder accommodatie

Een op de tien verenigingen blijkt op basis van dit onderzoek een kwetsbare vereniging te zijn. Om de vitaliteit van deze verenigingen te vergroten, is het belangrijk om met deze clubs het gesprek aan te gaan over de specifieke problemen (organisatiekracht en maatschappelijke oriëntatie) en over de mogelijkheden/actieplannen om hun vitaliteit te vergroten (met name organisatiekracht). Aangezien bijna een derde van zowel de kleine verenigingen als de verenigingen zonder accommodatie kwetsbaar is, is het aan te bevelen specifiek aandacht te besteden aan de ondersteuningsbehoefte van deze verenigingen. (Extra) inzet van een buurtsportcoach en/of verenigingsondersteuner kan bij deze verenigingen wenselijk zijn.

Financiën en Covid-19-crisis

Ruim een kwart van de verenigingen scoort onvoldoende op het criterium financiën. 14 procent heeft geen ruimte in de begroting voor onverwachte uitgaven. Dit onderzoek heeft grotendeels tijdens de genomen coronamaatregelen plaatsgevonden, een periode waarin verenigingen weliswaar financiële steun van de overheid ontvingen, maar desondanks hun eventuele financiële buffer hard nodig hebben. Zeker wanneer het aantal leden door de Covid-19-crisis (sterk) is afgenomen, kan sprake zijn van een inkomstenderving, aangezien minder contributie kan worden geïnd en ook de inkomsten door kantinebezoek teruglopen. Wellicht zijn de zorgen bij de verenigingen zonder ruimte voor onverwachte uitgaven inmiddels extra groot geworden of nemen deze zorgen in de toekomst nog verder toe. Het is dan ook aan te raden de positie van deze verenigingen goed in het oog te houden en hen, waar nodig, te ondersteunen.

Inzet op verbeteren accommodatiebeleid

Bijna de helft van de verenigingen scoort onvoldoende of matig op het thema accommodaties. Met name de (toekomstige) beschikbaarheid en de staat van

de accommodaties vormen een punt van zorg, voornamelijk voor binnensportverenigingen en verenigingen zonder eigen accommodatie. Aangezien veel verenigingen (via het lokale sportakkoord) willen inzetten op het stimuleren van de sportdeelname, is de kans groot dat de al toenemende sportdeelname in de toekomst verder zal gaan groeien. Hierdoor ontstaat nog meer vraag naar de (binnen)sportaccommodaties. In combinatie met het relatief lage aantal sportvoorzieningen in de gemeente Dordrecht maakt dit dat de druk hierop zal toenemen. Het is daarom van belang om bestaande plannen voor het onderhoud en de uitbreiding van binnensportruimtes verder te concretiseren. Zie hiervoor ook de conclusies uit het rekenkamerrapport Sportaccommodatiebeleid in Dordrecht.

Verbreden maatschappelijke oriëntatie

Om de vitaliteit van sportverenigingen te verbeteren kunnen verenigingen ook ondersteund worden bij het verbeteren van hun maatschappelijke oriëntatie. Mogelijk biedt het lokale sportakkoord hiervoor mogelijkheden. Een meerderheid van de verenigingen is niet of matig maatschappelijk actief, maar een deel heeft wel de intentie om actief te worden. In het gemeentelijk sportbeleid kan daarom meer worden ingesprongen op de grote interesse in samenwerkingsverbanden, met name met maatschappelijke organisaties. Daarnaast bestaat veel interesse in de deelname aan sportstimuleringsprojecten, die uiteraard een goede invloed kunnen hebben op de al groeiende, maar relatief lage sportdeelname in de gemeente Dordrecht. Ook op deze interesse kan worden ingespeeld. Het lokale sportakkoord is daarvoor een mooi initiatief. Als organisaties zich op meer verschillende doelgroepen richten, kan de sportdeelname in de gemeente Dordrecht worden gestimuleerd. Daarnaast kunnen door samen te werken, bijvoorbeeld door het gezamenlijk organiseren van activiteiten en het gezamenlijk benutten van de accommodatie, kosten, inkomsten en vrijwilligers worden gedeeld.

Bijlage 1 Responsoverzicht

Tabel B1.1 Responsanalyse sportverenigingen naar grootte vereniging

	Populatie*		Responsgroep*	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
t/m 100 leden	23	34	13	30
101 t/m 250 leden	14	21	9	20
Meer dan 250 leden	30	45	22	50
Onbekend	1	0	-	-
Totaal	68	100	44	0

*Op basis van gegevens van de gemeente Dordrecht.

Tabel B1.2 Responsanalyse sportverenigingen naar type sport

	Populatie*		Responsgroep*	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Binnensport	29	42	17	39
Buitensport	27	40	19	43
Beide	12	18	8	18
Totaal	68	100	44	100

*Op basis van gegevens van de gemeente Dordrecht.

Tabel B1.3 Responsanalyse sportverenigingen naar accommodatie

	Responsgroep	
	Aantal	Percentage
Eigen accommodatie	28	64
Geen eigen accommodatie	16	37
Totaal	44	100

Berekening score organisatiekracht

Organisatiekracht bestaat uit vijf criteria: beleid, leden, kader, accommodatie en financiën. Elk criterium van organisatiekracht bestaat uit vragen van de verenigingsmonitor waarop door verenigingen wordt gescoord. De verenigingen kunnen op elk criterium maximaal 100 punten behalen. Een onvoldoende wordt gescoord wanneer een vereniging minder dan 40 procent van de punten voor een criterium heeft gehaald. Een score 'matig' staat voor 40 tot en met 59 procent van het totaal aantal punten, een score 'voldoende' voor 60 tot en met 79 procent en een score 'goed' voor 80 procent of meer van de punten.

De totaalscores van alle vijf de criteria bepalen de totaalscore voor organisatiekracht, waardoor verenigingen op deze totaalscore maximaal 500 punten kunnen behalen. Deze totaalscore wordt vervolgens opnieuw ingedeeld in onvoldoende, matig, voldoende en goed, volgens de hierboven genoemde indeling.

Berekening score maatschappelijke oriëntatie

De maatschappelijke oriëntatie bestaat uit twee criteria: maatschappelijke intentie en maatschappelijk actief. Maatschappelijk actief staat voor de mate waarin verenigingen actief een maatschappelijke rol vervullen: wat ondernemen en organiseren verenigingen in het kader van een bredere maatschappelijke oriëntatie? Maatschappelijke intentie staat voor de houding van verenigingen ten opzichte van een actieve bredere maatschappelijke rol: zijn verenigingen van plan een bredere maatschappelijke oriëntatie op zich te nemen? Verenigingen kunnen op het criterium maatschappelijk actief maximaal 100 punten en op het criterium maatschappelijke intentie maximaal 70 punten behalen. Een onvoldoende wordt gescoord als een vereniging minder dan 40 procent van de punten

voor een criterium heeft gehaald. Een score 'matig' staat voor 40 tot en met 59 procent van het totaal aantal punten, een score 'voldoende' voor 60 tot en met 79 procent en een score 'goed' voor 80 procent of meer van de punten.

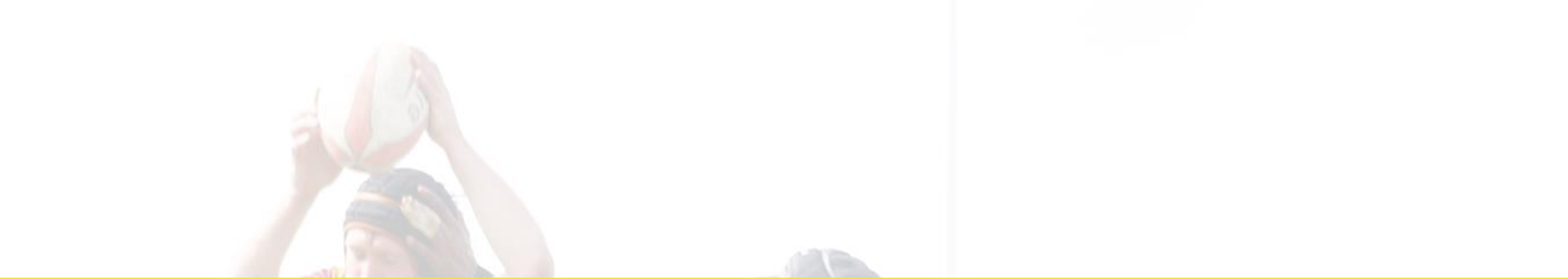
De scores op de beide criteria bepalen de uiteindelijke totaalscore op de index maatschappelijke oriëntatie. Dit betekent dat verenigingen maximaal 170 punten kunnen behalen. Deze totaalscore wordt vervolgens ingedeeld in dezelfde indeling van onvoldoende, matig, voldoende en goed.

Toelichting totaalscores

De totaalscores voor zowel organisatiekracht als maatschappelijke oriëntatie zijn een optelsom van de onderliggende criteria. Dit betekent dat een vereniging die een onvoldoende op de totale organisatiekracht haalt, niet per definitie op elk criterium een onvoldoende heeft behaald. Een vereniging kan drie keer een onvoldoende, één keer een voldoende en één keer een goed hebben gescoord.

Gemiddelde scores

De gemiddelde score staat voor het gemiddelde aandeel van het maximaal te behalen aantal punten. De gemiddelde score kan worden vergeleken met het geven van een cijfer: een gemiddelde score van 7,5 betekent dat verenigingen gemiddeld een cijfer van 7,5 scoren op dat criterium en daarmee een voldoende behalen (> 8 is een 'goed'). De gemiddelde score kan aanvullend werken bij de interpretatie van de scores.

www.mulierinstituut.nl

@mulierinstituut

(030) 721 02 20

mulier instituut